

't Speelt ook in Heiloo

voorjaar 2007

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Probleemstelling.....	5
1.3 Doelstelling.....	6
1.4 Leeswijzer.....	6
2 Uitgangspunten	8
2.1 Algemeen	8
2.2 Het plannen van speelruimte.....	9
2.3 Planniveaus van speelruimte	9
3 Inventarisatie vraag en aanbod (kwantiteit)	11
3.1 Inventarisatie van de vraag.....	11
3.2 Inventarisatie van het aanbod.....	13
3.3 Aanbod en vraag van jongerenvoorzieningen.....	13
3.4 Analyse van vraag en aanbod	15
3.5 Speelvoorzieningen op schoolpleinen.....	16
4 Kwaliteit	18
4.1 Inleiding.....	18
4.2 Kwaliteitsvoorwaarden	18
4.3 Kwaliteit in Heiloo	19
4.4 Juridisch kader	19
4.4.1 Besluit Veiligheid van Attractie- en speeltoestellen	19
4.4.2 Aansprakelijkheid	20
4.4.3 Woningwet en Bouwbesluit	20
4.4.4 Bestemmingsplan	21
4.5 Financiële consequenties	21
5 Conclusies en aanbevelingen	22
5.1 Conclusies.....	22
5.2 Aanbevelingen	22
Literatuur	24
Lijst met afkortingen	24
Bijlage 1: Uitgangspunten uitgewerkt:	25
Bijlage 2: activiteitenprogramma	32

Samenvatting

Kinderen en jongeren zien hun woonomgeving als speelruimte. Een woonomgeving die goed bespeelbaar is en voldoende speel- en jongerenvoorzieningen biedt, is voor hen ideaal. Daarnaast zijn speel- en jongerenvoorzieningen belangrijk voor zowel de lichamelijke als geestelijke ontwikkeling van het kind. Met het verstrekken van de opdracht om een notitie over speelvoorzieningen op te stellen, heeft de gemeente Heiloo blijk gegeven van de noodzaak daarvan.

De centrale vraag in de notitie kan als volgt worden verwoord: Hoe verhouden de nu aanwezige speel- en jongerenvoorzieningen zich tot de behoefte en hoe kan het voorzieningenpeil op het Heilooër niveau worden gebracht?

Kort samengevat worden de uitgangspunten geformuleerd waaraan de voorzieningen moeten voldoen, denk hier vooral aan fysieke en sociale veiligheid. Daarnaast wordt ingegaan op de vraag en het aanbod zoals deze er nu in de gemeente Heiloo is en de behoefte van de burger (mede als gevolg van planologische ontwikkelingen). Door maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen op onderwijsgebied, is het nodig dat onderzoek plaatsvindt naar de mogelijkheden voor speel- en jongerenvoorzieningen op schoolpleinen. In het juridisch kader is uitgewerkt welke regelgeving van toepassing is waarbij aangesloten moet worden. De wettelijke bepalingen geven aan waaraan met name speelvoorzieningen moeten voldoen (technische eisen); het aantal voorzieningen wordt door de gemeente zelf bepaald. Heiloo heeft over het algemeen een hoog voorzieningenniveau waardoor de gemeente een aantrekkelijk imago heeft. Om dit niveau ook te bereiken voor de speel- en jongerenvoorzieningen zal bij het algemene niveau moeten worden aangesloten. Hiervoor is een aantal kwaliteitsvoorwaarden opgesteld. Tevens wordt in het juridisch kader aandacht gevraagd voor de aansprakelijkheid van de beheerder (de gemeente), de installateur en de fabrikant. Uit de analyse blijkt dat de aanwezige speel- en jongerenvoorzieningen niet helemaal aansluiten bij de opbouw van de bevolking per wijk. Bij het realiseren van (nieuwe) speelvoorzieningen moet hierbij aansluiting worden gezocht. Binnen de gemeente zijn een aantal plaatsen waar jongeren samenkomen.

Conclusies en aanbevelingen

Over het geheel gezien is het bestaande niveau van speel- en jongerenvoorzieningen in Heiloo voldoende. Toch is de gemeente Heiloo er zich van bewust dat op verschillende plaatsen de speel- en jongerenvoorzieningen aangepast moeten worden aan de behoefte van de gebruiker. Inwoners worden waar mogelijk betrokken bij het herinrichten van voorzieningen, waardoor draagvlak wordt vergroot. De huidige aanpak voor jongerenontmoetingsplekken begint resultaat te boeken.

- Uitdagingen voor verbetering en mogelijkheden worden onderstaand verwoord:
- Het aanbod en de spreiding van de speel- en jongerenvoorzieningen dienen aan te sluiten op demografische ontwikkelingen en veranderende behoefte van de doelgroepen in de verschillende wijken.
- Hierbij uitgaan van de normen geformuleerd in onderstaande tabel:

Plan niveau	Doelgroep	Aantal kinderen per speelplek	Actieradius	Oppervlakte per speelplek
Blokniveau	0-6 jaar	50	100 meter	200 m ²
Buurtniveau	6-12 jaar	100	400 meter	700 m ²
Wijkniveau	12+	150	1000 meter	700-1500 m ²

- De mogelijkheden voor het openbaar gebruik van speelvoorzieningen op schoolpleinen te onderzoeken, waarbij extra aandacht wordt gegeven aan veiligheid en beheer.
- Het niveau van de speelvoorzieningen optillen naar het in Heiloo nagestreefde kwaliteitsniveau, met name ten aanzien van de veiligheid. Het kwaliteitsniveau voor speel- en jongerenvoorzieningen wordt bereikt, deels door te voldoen aan wet- en regelgeving, deels door te voorzien in de behoefte en deels door het bieden van voldoende uitdaging en variatie voor de verschillende leeftijdsgroepen. Als kwaliteitsvoorwaarden gelden: situering, veiligheid, geborgenheid, speelmogelijkheden en betrokkenheid.
- Het aansprakelijkheidsrisico voor de gemeente Heiloo verkleinen door de voorzieningen te laten voldoen aan de bepalingen uit het Attractiebesluit.

Deze notitie is tot stand gekomen in samenwerking met diverse gemeentelijke afdelingen en verschillende instanties buiten de organisatie, zoals de politie, Stichting Jeugd- en Jongeren Heiloo en de Denktank, en wordt daardoor breed gedragen.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Speelvoorzieningen is een verzamelnaam voor tal van gelegenheden waar jonge kinderen vanaf peuters tot het oudere kind (tot 18 jaar) gebruik van kunnen maken. Speelvoorzieningen kunnen bestaan uit losse speelelementen, -gelegenheden, sport- en speelplaatsen en hangplekken voor jongeren. De bovengenoemde doelgroepen kunnen zich hier op een veilige manier in een gevarieerde uitdagende omgeving lichamelijk, sociaal en geestelijk ontwikkelen door middel van spelen, sporten en ontmoeten. Kinderen die vaak en veel buiten komen ontwikkelen zich in motorische, cognitieve, creatieve en sociale zin beter dan kinderen dit niet doen. Doordat de buitenruimte steeds meer wordt opgeëist voor wonen, parkeren, werken en recreatie staat het gewone buitenspelen onder druk. Deze ontwikkeling gaat ten koste van de ontwikkeling van kinderen en brengt een grotere zorglast voor ouders met zich mee. Aantrekkelijke en goede speel- en jongerenvoorzieningen zijn een ondersteuning in de opvoeding en kunnen er juist aan bijdragen dat de overlast, die vooral met betrekking tot de wat oudere jeugd wordt ervaren, kan worden voorkomen. Een goed uitziende woonomgeving heeft een directe relatie met het woongenot van ouders en kinderen en is tevens een visitekaartje voor de betreffende wijk of straat.

Spelen in Heiloo

Binnen de gemeentegrenzen van Heiloo zijn op diverse plaatsen verspreid over de gemeente speelvoorzieningen aanwezig. Daarnaast zijn er enkele jongerenontmoetingsplekken, voornamelijk op trapveldjes, maar deze zijn niet officieel aangewezen en ook niet als zodanig ingericht. Uit de analyse blijkt dat het huidige aanbod van speel- en jongerenvoorzieningen voor een groot deel voldoet en kan worden benut. Er is aandacht voor het beheer van de groenvoorzieningen in (de directe omgeving) en ook is er aandacht voor de verkeerssituaties in de nabijheid van de speel- en jongerenvoorzieningen. Op basis van een jaarlijkse inspectie wordt onderhoud gepleegd. Bij de gemeente Heiloo ontbreekt op dit moment een centraal punt van waaruit het speel- en jongerenbeleid gecoördineerd wordt. De huidige voorzieningen worden jaarlijks ad hoc onderhouden en ad hoc worden er voorzieningen geplaatst. Op dit moment ontbreekt het aan beleid voor het adequaat houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt aangesloten bij de landelijk normen, bij een toekomstvisie gericht op de huidige (planologische) ontwikkelingen en bij de vraag vanuit de burgers. Het is dan ook nodig dat de bestuurders zich bewust zijn / worden van het belang van speel- en jongerenvoorzieningen in de buitenruimte voor de jeugd en de consequenties die daaruit voortvloeien.

1.2 Probleemstelling

De gemeente Heiloo reserveert jaarlijks financiële middelen voor het onderhoud van speel- en jongerenvoorzieningen. Deze middelen zijn in de begroting opgenomen voor regulier onderhoud. Het bestaande budget laat geen ruimte over om in te spelen op nieuwe behoeften. Voor het vervangen van de ondergronden van speelvoorzieningen is een voor een aantal jaren een speciaal budget gereserveerd. De huidige speelvoorzieningen en de staat van onderhoud verdienen dan ook nader onderzoek. Tevens dragen planologische ontwikkelingen er aan bij, dat stappen moeten worden ondernomen die leiden tot een evenwichtig beleid op het gebied van speel- en jongerenvoorzieningen. Daarnaast blijkt uit meldingen van burgers dat er overlast wordt ervaren van jongeren. Het ontbreken van adequaat beleid waarop teruggevallen kan worden, kan er toe leiden dat er niet effectief gehandeld wordt.

De huidige situatie vraagt om meer duidelijkheid over de stand van zaken en anticiperend daarop vast te stellen beleid. Hiervoor worden verschillende redenen aangevoerd:

1. Er moet worden aangesloten bij de wettelijke eisen uit het Besluit Veiligheid Attractie- en speeltoestellen (Attractiebesluit).
2. Vanuit de bevolking wordt gevraagd om speel- en jongerenvoorzieningen die aansluiten bij de verschillende doelgroepen binnen de groep jeugdigen van 0-18 jaar.
3. Planologische ontwikkelingen vragen aandacht voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente.
4. De nota moet deel gaan uit maken van een breder opgezet jeugd- en jongerenbeleid en kan hierdoor dus worden gezien als een elementplan.

In de nota wordt aandacht gegeven aan de volgende aspecten:

- De behoefte aan voorzieningen voor verschillende doelgroepen
- Spreiding en beheer
- Ervaren van en vrees voor overlast door bewoners
- Financiële consequenties
- Vestigen van politieke aandacht

Bij het samenstellen van dit beleid zijn verschillende afdelingen binnen de gemeente geconsulteerd, o.a. Beheer Openbare Ruimte (BOR), Ingenieursbureau (IB) Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en Maatschappelijke Zaken (MZ). Bij de totstandkoming van de notitie zijn tevens de volgende instanties benaderd; politie, Stichting Jeugd- en jongeren Heiloo en de Denktank.

1.3 Doelstelling

Doelstelling van de nota is het verkrijgen van vastgesteld beleid waarmee een voldoende aanbod van speel- en jongerenvoorzieningen voor kinderen en jeugd tot 18 jaar op een blijvend hoogwaardig niveau gegarandeerd wordt. Concreet:

<p>Realiseren en in stand houden van speel- en jongerenvoorzieningen op een blijvend kwalitatief en kwantitatief niveau.</p>

In de nota wordt rekening gehouden met een evenwichtige spreiding van speelvoorzieningen binnen de gemeente Heiloo. Bij de ontwikkeling van de nota is ingespeeld op de vraag zoals die leeft bij de bewoners en op de huidige ruimtelijke ontwikkelingen.

Deze notitie moet garant staan voor een kwantitatief en kwalitatief aanvaardbaar speel- en jongerenvoorzieningenniveau in de gemeente Heiloo (in hoofdstuk 3 wordt kwantiteit en in hoofdstuk 4 wordt kwaliteit verder uitgewerkt) en richt zich daarbij op de komende 5 jaar met een doorkijk naar 10 jaar. In deze nota wordt onderbouwd welk niveau voor Heiloo gewenst is. Een aanvaardbaar niveau wordt bereikt, deels door te voldoen aan wet- en regelgeving en deels door te voorzien in de behoefte.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt aandacht gegeven aan de basisfilosofie over spelen. Uitgangspunten en voorwaarden komen in hoofdstuk 2 onder de aandacht. Hoofdstuk 3 richt zich op de kwantitatieve invalshoek van het beleid. Het geeft een analyse van vraag en aanbod op wijkniveau. In hoofdstuk 3 wordt ook aandacht gegeven aan de participatie van de verschillende doelgroepen. In hoofdstuk 4 wordt gekeken naar de kwalitatieve kant door het onderzoeken van de verschillende kwaliteitsvoorwaarden voor goede speel- en jongerenvoorzieningen, van het wettelijk kader en de financiële consequenties. In hoofdstuk 5 worden de conclusies en aanbevelingen verwoord. In de literatuurlijst wordt aangegeven

van welke in- en externe documenten gebruik is gemaakt. Hierin is tevens een overzicht van de gebruikte afkortingen en de volledige benaming opgenomen. In bijlage 1 worden de uitgangspunten uit hoofdstuk 2 verder uitgediept.

Indien als gevolg van de uitgangspunten van deze notitie voorstellen ontstaan die strijdigheid opleveren met overig gemeentelijk beleid, zal intern naar afstemming gezocht moeten worden. In deze notitie is gekozen voor de belangen van de hoofddoelgroep: kinderen (0 tot 12 jaar) en jongeren (12 jaar en ouder).

2 Uitgangspunten

2.1 Algemeen

De huiselijke en de ruimtelijke omgeving waarin het leven van kinderen zich afspeelt biedt al dan niet mogelijkheden tot stimulering van de motorische, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling en heeft als gevolg daarvan direct invloed op de ontwikkeling van kinderen. Vooral de objecten die zich in deze ruimten bevinden spelen een belangrijke rol bij die ontwikkeling. Deze nota richt zich op alle ruimten die voor kinderen begaanbaar zijn, zowel verharde en onverharde ruimten als verblijf- en verkeersruimten. De huiselijke ruimte blijft echter buiten beschouwing omdat daar geen taak voor de gemeente is weggelegd.

Wettelijk kader

Er liggen geen wettelijke verplichtingen ten grondslag aan speelruimte. Wel heeft voormalig VROM minister Dekker n.a.v. het initiatiefvoorstel van de SP de zogenoemde Wet buitenruimte, gemeenten schriftelijk verzocht om 3% van de voor wonen bestemde gebieden te bestemmen als formele buitenspeelruimte. Daarnaast heeft zij verzocht aandacht te besteden aan de kwaliteit en de bereikbaarheid van de buitenspeelruimte. Of en op welke wijze deze verzoeken nog een wettelijke grondslag krijgen, is vooralsnog niet bekend.

Nota 1

Op 6 februari 2006 heeft de gemeenteraad de kadernota integraal jeugdbeleid '1' vastgesteld. De nota 1 is opgesteld met jongeren, ouders, professionals en de politieke bestuurders. Ook aan de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte is nadrukkelijk aandacht besteedt. De wens om kwalitatief en kwantitatieve goede voorzieningen in de openbare ruimte is in nota 1 vertaald in de drie resultaatgebieden: 'Er is een evenwichtig aanbod van activiteiten voor alle leeftijdsgroepen en diverse groeperingen', 'Kinderen en jongeren kunnen veilig spelen en elkaar ontmoeten in de eigen buurt' en 'Jongeren ontmoeten elkaar zonder overlast te veroorzaken'.

Ten behoeve van de uitvoering van 1 is het ontwikkelen van een beleidsplan speelbeleid in het activiteitenjaarprogramma 2007 opgenomen. Gesteld is dat het speelruimtebeleidsplan in het concept stadium besproken zal worden met de Denktank.

WMO

Er zijn veel aanwijzingen dat het buiten spelen van kinderen de leefbaarheid van de buurt zeer ten goede komt. Doordat kinderen snel contacten leggen, bouwen ze hun eigen netwerk op in de buurt. Daarbij betrekken ze als vanzelfsprekend ook hun ouders. Ouders van kinderen die regelmatig alleen buiten spelen, kennen hun buurtgenoten dan ook beter en organiseren vaker een feest of uitstapje met andere buurtgenoten.

Met het speelruimtebeleid geeft gemeente Heiloo mede invulling aan prestatieveld 1 van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO): *het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.*

Gemeentelijke verantwoordelijkheid

De gemeente heeft een taak in het realiseren van mogelijkheden voor speel- en jongerenvoorzieningen. De woonomgeving in de openbare ruimte moet voldoen aan een aantal uitgangspunten waardoor jongeren optimaal gebruik kunnen maken van de buitenruimte.

Deze uitgangspunten richten zich vooral op de volgende aspecten: leeftijd, veiligheid (zowel sociaal als fysiek), bereikbaarheid, spreiding, zichtbaarheid, herkenbaarheid, geborgenheid, diversiteit, bruikbaarheid, onderhoud en hygiëne. Een aantal van deze voorwaarden kun je eigenlijk niet los van elkaar zien. Voor de duidelijkheid is een indeling gemaakt naar uitgangspunten die te maken hebben met situering, veiligheid, geborgenheid,

speelmogelijkheden en met betrokkenheid. Zie voor uitwerking hiervan de bijlage 1. Bij het ontwikkelen van beleid en het plannen van voorzieningen dient ook rekening gehouden te worden met lichamelijke en geestelijke (on)mogelijkheden van het kind.

De verhouding buiten- versus binnenspelen is nader uitgewerkt in de bijlage1. Hierin wordt ook nadere aandacht gegeven aan ruimte voor jongeren en de verschillende groepen binnen de jongeren.

2.2 Het plannen van speelruimte

Formeel en informeel

Bij het plannen van speelruimte wordt een onderscheid gemaakt tussen formele en informele speelruimte;

1. formeel: is die ruimte die speciaal voor buitenspelen bedoeld en ingericht is: een speelplaats met toestellen en/of een zandbak en/of voorzieningen voor balspel (doelen, baskets, net, etc.) of een speeltuin.
Dit is het belangrijkste aangrijpingspunt voor het dagelijkse speelruimtebeleid in de gemeente. Juist omdat hiermee voor de korte en middellange termijn beleid kan worden gemaakt voor het beheer van bestaande woongebieden.
2. informeel: is die ruimte in de woonomgeving die niet speciaal is ingericht voor buiten spelen, maar daar toch (gezien het gebruik) heel geschikt voor is: grasvelden, pleinen, brede stoepen, etc. Hierin komt de samenhang van routes, plekken en woonomgeving tot stand.
Dit is het belangrijkste aangrijpingspunt voor het ontwikkelen van lange termijn speelruimtebeleid in de gemeente. Als de informele ruimte voldoet aan de uitgangspunten en voldoende ruimte biedt is de noodzaak voor het aanleggen van kostbare voorzieningen kleiner. Deze richtlijn kan worden gebruikt als ijkpunt om buurten/wijken met elkaar te kunnen vergelijken en als startpunt voor mogelijke veranderingen in de formele speelruimte.

Voor de planning en ontwerp van speelvoorzieningen in de openlucht kunnen de volgende concrete uitgangspunten worden gehanteerd. Speelvoorzieningen dienen te worden ontwikkeld o.a. voor

1. het stimuleren tot oefenen van nieuwe bewegingen, aftasten van motorische grenzen van het kind, uitdagen;
2. het uitnodigen tot samenspel / inbouwen van "hulpsituaties", of "extra's" als je met meer bent;
3. het bieden van veiligheid;
4. het meer dan alleen uitnodigen tot bewegen; voor alle kinderen zijn zintuiglijke ervaringen spannend.

Speelruimte moet goed bereikbaar zijn. Hierbij speelt het aantal straten dat overgestoken moet worden een rol (zie verkeersveiligheid), maar ook de afstand (planniveaus).

2.3 Planniveaus van speelruimte

Om inzicht te krijgen in het voorzieningen niveau ten aanzien van de hoeveelheid speelruimte is het belangrijk dat een aantal normen worden gehanteerd en dat ook volgens deze normen wordt gehandeld.

Door verschillende gemeenten in Nederland zijn speelruimtenormen ontwikkeld, voor het speelruimtebeleidsplan Heiloo is gekozen om aan te sluiten bij de meest gebruikte

normering. Deze normering bestaat uit een tweetal criteria: actieradius en oppervlakte per doelgroep. Voor Heiloo zullen de hieronder beschreven normen worden gebruikt bij de toetsing van het huidige voorzieningenniveau en aanpassing van het voorzieningenniveau in de huidige situatie en voor het bepalen van het voorzieningen niveau bij toekomstige planologische ontwikkelingen.

De woning fungeert als uitvalsbasis voor al het spelen en verblijven in de eigen woonomgeving voor elke inwoner. Het **blokniveau** (= tot 100 meter spelbereik) wordt daarom ook het *kernbereik* genoemd. In de speelruimteplanning is dit met name van belang voor kinderen van 0-6 jaar. Het wordt tevens veel gebruikt door kinderen van 6-12 jaar. Ook zie je vaak dat jongeren dichtbij huis op dit niveau een eigen ontmoetingsplek kiezen.

Op wat grotere afstand liggen de speel- en recreatiemogelijkheden op **buurniveau** (= tot 400 meter spelbereik). In de speelruimteplanning is dit met name van belang voor schoolkinderen en jongeren (6-12 jaar), die daar zelfstandig komen. Deze speelmogelijkheden worden tevens gebruikt door jonge kinderen indien dit binnen het bereik vanuit hun woning ligt.

Op nog grotere afstand liggen de speel- en recreatiemogelijkheden op **wijkniveau** (= tot 1000 meter spelbereik). In de speelruimteplanning is dit met name van belang voor jongeren (12-18 jaar). Deze speelmogelijkheden worden tevens gebruikt door jonge kinderen en schoolkinderen indien dit binnen het bereik vanuit hun woning ligt.

Op het gemeentelijk niveau liggen die speel- en recreatiemogelijkheden die door kinderen voornamelijk worden bezocht in het kader van gezin- of groeuprecreatie. De invloedssferen van deze mogelijkheden strekken zich uit tot 1000 meter en meer. Ook hier geldt dat deze speelmogelijkheden vaak ook een rol spelen voor zelfstandig spelende en recreërende jeugdigen indien dit binnen het bereik vanuit hun woning ligt.

Ook worden eisen gesteld aan de oppervlakte van een speelvoorziening ten aanzien van de leeftijdscategorie en de hoeveelheid kinderen en/of jongeren die van de voorziening gebruik kunnen maken.

Voor de doelgroep 0-6 jaar is een oppervlakte van een speelvoorziening van ongeveer 200 m² voldoende voor 50 kinderen.

De doelgroep 6-12 jaar heeft behoefte aan meer ruimte, voor 100 kinderen is een speelvoorziening van ongeveer 700 m² noodzakelijk.

Voor de groep 12+ ligt de oppervlakte voor een speelvoorziening tussen 700 en 1500 m² waarbij vooral moet worden gedacht aan trapveldjes en andere voorzieningen voor balspelen.

In onderstaande tabel zijn de hierboven beschreven speelruimte normen samengevat.

Planniveau	Doelgroep	Aantal kinderen per speelplek	Actieradius *	Oppervlakte per speelplek
Blokniveau	0-6 jaar	50	100 meter	200 m ²
Buurtniveau	6-12 jaar	100	400 meter	700 m ²
Wijkniveau	12+	150	1000 meter	700-1500 m ²

* Vooral afhankelijk van fysieke en psychische barrières

3 Inventarisatie vraag en aanbod (kwantiteit)

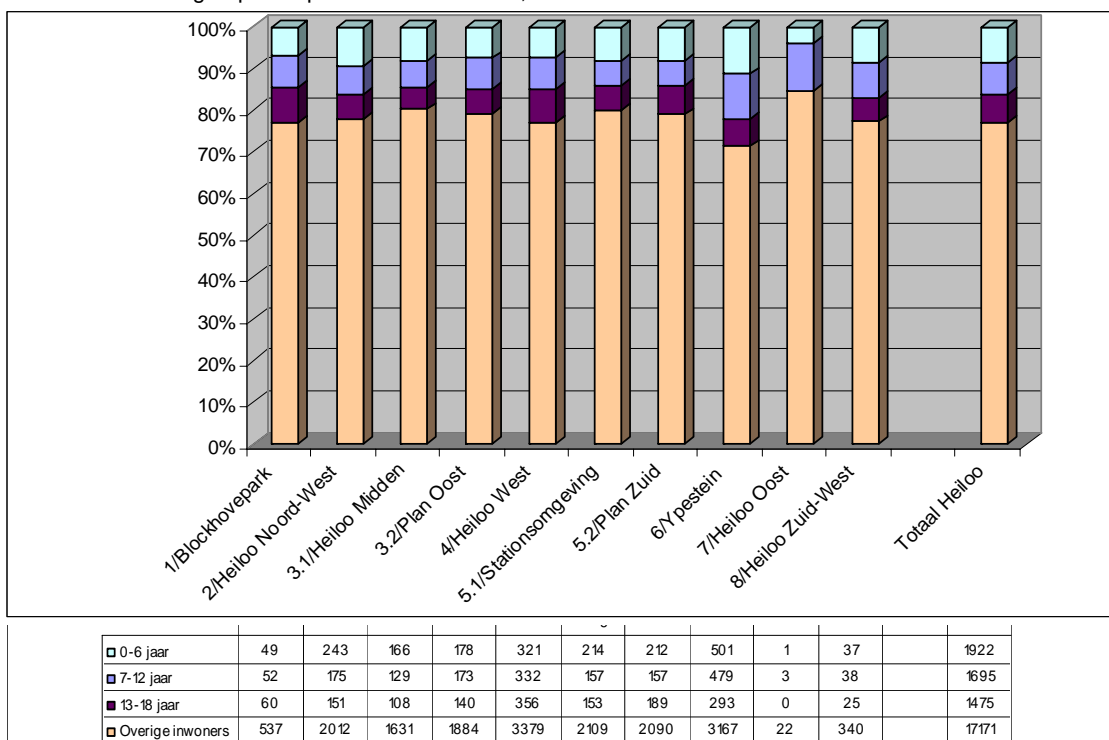
Om beleid te vormen is een goede inventarisatie nodig van de vraag naar speelruimte en het aanwezige aanbod.

3.1 Inventarisatie van de vraag

Leeftijd is een belangrijke factor bij het gebruik van woonomgeving. Voorafgaand aan het schrijven van beleid, is dan ook een inventarisatie naar leeftijd gemaakt.

Het beleid richt zich op de doelgroep van 0 tot 18 jarigen. Daarbij is uitgegaan van zesjarige leeftijdsklassen van 0 tot 18 jaar en is aangesloten bij de in de gemeente gehanteerde wijkindeling, zoals deze op bijgevoegde kaart staat aangegeven. In onderstaande grafiek is voor 2005 de doelgroep in zesjarige leeftijdsklassen weergegeven. Grafiek 1 toont de doelgroep ten opzichte van de totale bevolking per wijk en ten opzichte van Heiloo in het totaal.

Grafiek 1. De doelgroep ten opzichte van het totaal, met daaronder de absolute aantallen.

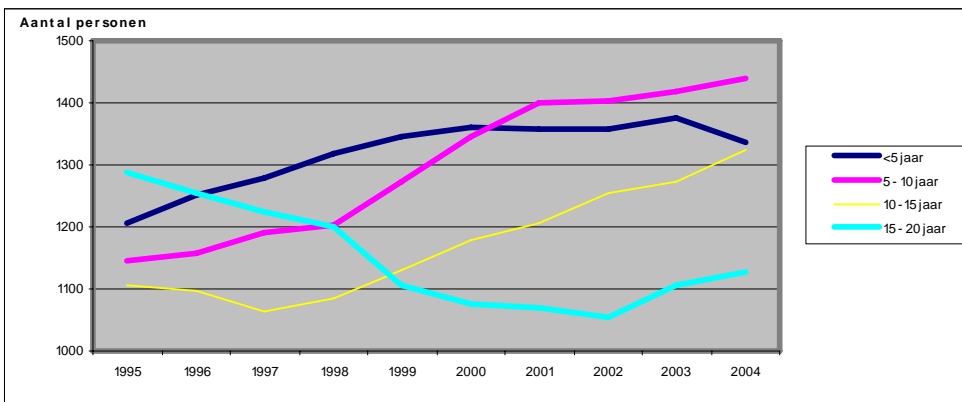
Bron: gemeente Heiloo

Bevolkingsontwikkeling

De bevolkingsontwikkeling in Nederland laat de komende jaren een tendens zien die is samen te vatten met twee woorden: ontgroening en vergrijzing. Ook Heiloo ontkomt niet aan deze landelijke tendens. In 2006 was ongeveer 20% van de inwoners van Heiloo ouder dan 65 jaar. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) was dit in 2001 in Heiloo nog 18%. Het landelijke percentage lag in dat jaar op 14%. Blijkbaar is in Heiloo de vergrijzing al eerder begonnen, vooruitlopend op de landelijke tendens.

Hiervoor is het beeld van de doelgroep (0 tot 18 jarigen) anno 2005 geschetst. In de negen jaren daarvoor laten vergelijkbare leeftijdsklassen (hier vijfjarige leeftijdsklassen van 0 tot 20 jaar) een ontwikkeling zien. Deze ontwikkeling wordt weergegeven in grafiek 2.

Grafiek 2. Absoluut aantal persoon tot 20 jaar in de periode 1995-2005.

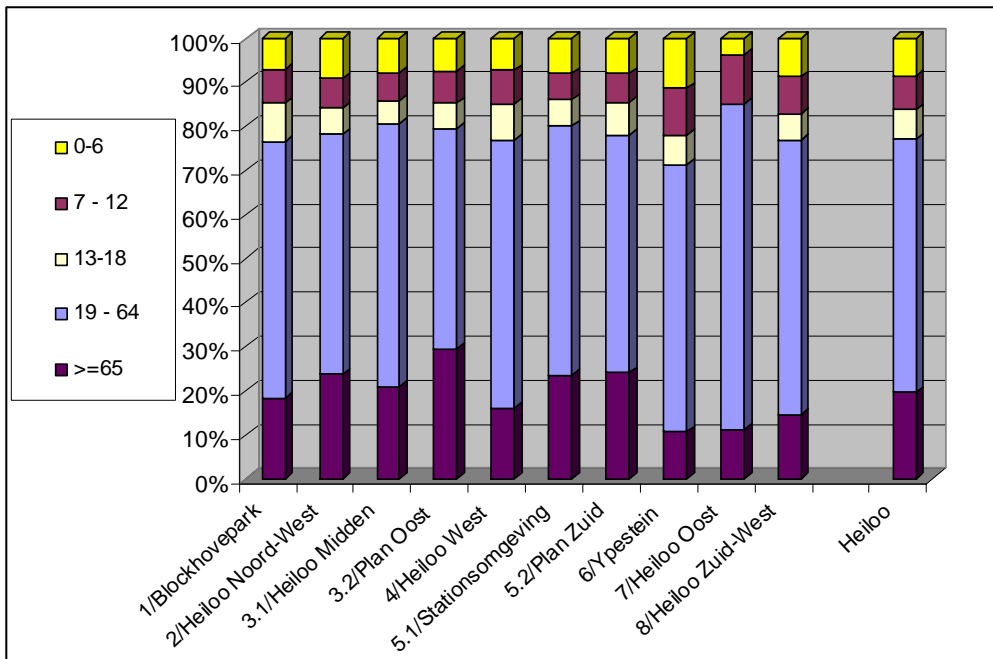
Bron: CBS

Het aantal personen onder de 20 jaar laat een groei zien van 10% zien. Dit is relatief veel gelet op een totale bevolkingsgroei in Heiloo van 5% in die periode. Daaruit blijkt dat de landelijke tendens van ontgroening in Heiloo minder is. In de leeftijdscategorie 15-20 jaar ziet men tot 2002 een relatief grote daling.

Bevolkingsopbouw per wijk

Hiervoor is de totale bevolking van Heiloo bekeken. De bevolkingsopbouw in de wijken in Heiloo kent echter onderling redelijk grote verschillen. Met name de wijk Ypestein springt eruit als een relatief jonge wijk. De wijk Plan Oost telt relatief veel 65-plussers. Grafiek 3 toont de bevolkingsopbouw voor de verschillende wijken in Heiloo.

Grafiek 3. Bevolkingsopbouw per wijk.

Bron: gemeente Heiloo

3.2 Inventarisatie van het aanbod

De gemeente Heiloo heeft in totaal ruim 50 speelvoorzieningen welke bestemd zijn voor 0 tot 18 jaar. Hierbij kan gedacht worden aan glijbanen, wipkippen, bokspringpalen, klimrekken, trapveldjes, basketbalpalen, enz..

De speelvoorzieningen worden beheerd door de afdeling BOR. In de afgelopen jaren is er slechts ad hoc aandacht gegeven aan het beheer van de aanwezige voorzieningen. Daarnaast is er in de exploitatiesfeer onvoldoende rekening gehouden met de financiële consequenties van het beheer van de voorzieningen. Nu als gevolg van het Attractiebesluit het beheer van speelvoorzieningen aan strengere regels en veiligheidsnormen gebonden is, wordt een nog sterkere nadruk gelegd op de beheertaak van de gemeente. Toekomstige ontwikkelingen op ruimtelijke ordening gebied dragen er tevens aan bij dat wanneer niet op de huidige ontwikkelingen (planologisch en beheersmatig) wordt ingespeeld er een ongewenste en onveilige situatie ontstaat of zal groeien. Schade en letsel die hieruit voortvloeien kunnen op de beheerder worden verhaald.

3.3 Aanbod en vraag van jongerenvoorzieningen

Op dit moment zijn er in Heiloo drie gedoogde jongerenontmoetingsplekken, allen trapveldjes: de Termijen, Breedelaan en Ypestein. Daarnaast zijn het basketbalveldje in Plan Oost en het asfalt trapveld aan de Geestacker favoriete ontmoetingsplekken onder jongeren.

Deze plekken zijn gefaciliteerd met antivandalisme vuilnisbakken en eventueel bankjes. Op de afgerasterde trapveldjes zijn verbodsbordjes geplaatst waarop staat vermeld; verboden toegang tussen 22.00 en 07.00 uur. Verder geldt het APV-verbod tot het nuttigen van alcohol in de openbare ruimte.

Jongeren vinden het prettig om groepsgewijs samen te komen op een plek. Het is voor de gemeente niet mogelijk om van te voren deze plek aan te wijzen. Jongeren laten zich niet sturen, waardoor het ontstaan van de ontmoetingsplekken ook niet gestuurd kan worden. Er wordt echter ook gehangen op plaatsen waar dit niet is toegestaan. De gemeente kan wel sturend optreden op plaatsen waar dat niet gewenst is, zoals in het winkelcentrum, in portieken van winkels, op schoolpleinen en op het station. Heiloo zal in de nabije toekomst flink groeien. In de nieuw te bouwen wijken Zandzoom en Zuiderloo zullen op termijn veel jongeren komen wonen. Op het moment dat hier ontmoetingsplekken ontstaan is het afhankelijk van de plaats of dit door de gemeente gedoogd zal en kan worden.

Er zijn relatief weinig klachten van overlast door jongeren in Heiloo. Over verschillende hangplaatsen zijn in het verleden wel klachten geweest. Sinds 2006 heeft Heiloo een Team jeugd. Hier nemen de politie, het (ambulante) jongerenwerk, de leerplichtambtenaar, de beleidsmedewerkers veiligheid en jeugdbeleid aan deel. Doel van het Team jeugd is ondermeer het voorkomen van, bemiddeling bij en bestrijding van overlast die veroorzaakt wordt door jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 23 jaar.,

Uitgangspunt van het Team jeugd is dat het rondhangen als een normale bezigheid wordt beschouwd, alleen gedragingen van jongeren(groepen) die de sociale of wettelijke norm overschrijden worden niet getolereerd.

Bij de politie Heiloo zijn twee jeugdagenten aangesteld. Gedoogde ontmoetingsplekken worden minimaal één keer per week door een vaste agent bezocht. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met jongeren over wat wel en niet mag op een gedoogde plek. Als er gehangen wordt op plekken waar dit niet mag, worden jongeren direct en consequent weggestuurd, eventueel naar een nabijgelegen gedoogplek. Ook de ambulante jongerenwerker bezoekt de ontmoetingsplekken regelmatig. De ambulante jongerenwerker probeert een vertrouwensband met de jongeren op te bouwen. Daarnaast inventariseert de ambulante jongerenwerker de behoeften van jongeren en neemt initiatieven om deze te realiseren.

Deze werkwijze, die nu een aantal jaar gevolgd wordt, is succesvol omdat agenten, de ambulante jongerenwerker en jongeren goede contacten met elkaar hebben opgebouwd.

Jongeren hebben een onbeperkt bereik voor hun activiteiten. Toch blijft hun voorkeur uitgaan naar activiteiten die in een straal van ongeveer 1000 meter mogelijk zijn.

Voor de ruimtelijke planning betekent dat er gezorgd moet worden voor sportieve activiteiten (bv. voet-, basket- en volleybal), informele hangplekken zoals de bovenbeschreven "ontmoetingsplekken".

Daarnaast biedt de Buk-Buk mogelijkheden voor jongeren voor verschillende sociale en educatieve activiteiten.

Jeugdparticipatie

Op 19 februari jongstleden hebben op initiatief van de Denktankcoördinator en in samenwerking met het Ingenieursbureau en afdeling Welzijn/MZ de jongeren van de Denktank zich gebogen over het speelruimtebeleid. Aan de hand van een spel konden de Denktankers (in de leeftijd van 11 tot 19 jaar) hun mening kenbaar maken ten aanzien van de huidige voorzieningen en de gewenste voorzieningen (attributen en locaties). De bijeenkomst werd tevens bijgewoond door de portefeuillehouder en de wijkcoördinator van de politie.

De belangrijkste punten uit de bijeenkomst zijn als volgt.

- Jongeren zijn niet ontevreden over het huidige voorzieningenniveau.
- Wel blijkt er een grote behoefte te bestaan aan een eigen plek, bijvoorbeeld door henzelf ingericht. Ook het beheer van een dergelijke plek door de jongeren zien zij als een mogelijkheid. De jongeren erkennen dat omwonenden overlast kunnen ervaren daarom heeft een afgelegen plek, zoals voorheen in de Oosterkanter, dan ook de voorkeur. Contact met de politie en ambulant jongerenwerk zou ervoor zorgen dat zo'n afgelegen plek geen vrijplaats voor ongewenst gedrag wordt.
- Ook bestaat er een grote behoefte aan plaatsen om legaal graffiti te kunnen spuiten. Dergelijke wall of fames zouden door het hele dorp geplaatst moeten worden.
- Een skatepark wordt tevens door de jongeren gemist. Op de vraag uit het spel: "wat is het stomste plan dat de gemeente voor jongeren heeft uitgevoerd": was 'het verplaatsen van de half-pipe' het eenduidige antwoord.
- De concentratie van voorzieningen heeft de voorkeur. Het gaat dan om één locatie waar meerdere takken van sport uitgeoefend kunnen worden (voetbal, basketbal, strand volley, e.d.). Omdat de jongeren verwachten dat dit een grote aantrekkingskracht heeft, hoeft een dergelijke multifunctionele locatie niet in het centrum te liggen. Zo werd de Zandzoom aangewezen als voorkeurslocatie waar naar verwachting jongeren uit heel Heiloo naar toe zouden trekken.
- De jongeren werden enthousiast over het idee om schoolpleinen open te stellen. Want ondanks het verbod worden de schoolpleinen bezocht. Om de schade aan scholen te beperken stellen de jongeren voor om die schoolpleinen open te stellen die onder direct toezicht van de buurt staan.

3.4 Analyse van vraag en aanbod

In de vorige twee paragrafen is een inventarisatie gemaakt van vraag en aanbod. In deze paragraaf wordt per wijk de vraag en het aanbod geanalyseerd. In de volgende tabellen is de analyse van de vraag (normen) en het aanbod (huidige situatie) per wijk en per leeftijdscategorie weergegeven. Voor de leeftijdscategorie 12 + zijn in verband met de grotere actieradius een aantal wijken samengevoegd waarbinnen de doelgroep zich kan verplaatsen.

wijk	leeftijd	Aantal voorzieningen			Oppervlakte in m2		
	0-6 jaar	beschikbaar	gewenst	verschil	beschikbaar	gewenst	verschil
blockhovepark	49	1	1	0	0	180	-180
Noord-west	243	3	5	-2	270	900	-630
heiloo midden	166	3	3	0	565	540	25
plan-oost	178	5	4	1	250	720	-470
heiloo west	321	11	7	4	2738	1280	1458
stationsomgeving	214	2	4	-2	1617	720	897
plan-zuid	212	2	4	-2	230	720	-490
ypestein	501	7	10	-3	1898	1800	98
heiloo oost	1	0	0	0	0	0	0
heiloo zuid west	37	0	1	-1	0	180	-180

Gehanteerde normen: 1 voorziening van 180 m2 per 50 kinderen
Actieradius 100 meter

Uit de analyse voor de doelgroep 0-6 jaar blijkt dat in een aantal wijken onvoldoende voorzieningen zijn, maar dat met name in Heiloo west het aantal voorzieningen de vraag overschrijdt.

Daarnaast blijkt dat de gewenste oppervlakte van de speelvoorzieningen in een aantal wijken onvoldoende is, terwijl in Heiloo west en de Stationsomgeving de oppervlakte groter is dan gewenst.

wijk	leeftijd	Aantal voorzieningen			Oppervlakte in m2		
	6-12 jaar	beschikbaar	gewenst	verschil	beschikbaar	gewenst	verschil
blockhovepark	52	0	1	-1	0	720	-720
Noord-west	175	2	2	0	220	1440	-1220
heiloo midden	129	1	1	0	520	720	-200
plan-oost	173	2	2	0	600	1440	-840
heiloo west	332	13	4	9	2933	2880	53
stationsomgeving	157	3	2	1	1617	1440	177
plan-zuid	157	2	2	0	1310	1440	-130
ypestein	479	10	5	5	4124	3600	524
heiloo oost	3	0	0	0	0	0	0
heiloo zuid west	38	0	1	-1	0	720	-720

Gehanteerde normen: 1 voorziening van 720 m2 per 100 kinderen
Actieradius 400 meter

Uit de analyse voor de doelgroep 6-12 jaar blijkt dat het aantal voorzieningen voldoet aan de vraag en dat in Heiloo west en Ypestein het aantal voorzieningen de vraag overtreft. Wat echter wel opvalt is dat de gewenste oppervlakte van de speelvoorzieningen in een groot aantal wijken onvoldoende is. Een uitbreiding van het aantal vierkante meters speelvoorzieningen in deze wijken is dan ook gewenst.

wijk	leeftijd	Aantal voorzieningen			Oppervlakte in m2		
	12 +	beschikbaar	gewenst	verschil	beschikbaar	Minimaal gewenst	verschil
blockhovepark	60	0	0	0	0	0	0
Noord-west	151	2	1	1	4000	720	3280
heiloo midden en plan-oost	248	1	2	-1	600	1440	-840
heiloo west	356	3	2	1	1500	1440	60
Stationsomgeving en plan-zuid	342	2	2	0	1050	1440	-390
ypestein	293	3	2	1	2400	1440	960
heiloo oost	0	0	0	0	0	0	0
heiloo zuid west	25	0	0	0	0	0	0

Gehanteerde normen: 1 voorziening van 720 tot 1500 m2 per 150 jongeren
Actieradius 1000 meter

Uit de analyse voor de doelgroep 12 + blijkt dat het aantal voorzieningen en de gewenste oppervlakte redelijk voldoet aan de vraag. Alleen in Heiloo midden in combinatie met Plan-oost zou een extra voorziening noodzakelijk zijn.

3.5 Speelvoorzieningen op schoolpleinen

Binnen de gemeente Heiloo wordt er op verschillende schoolpleinen na schooltijd gebruik gemaakt van de voorzieningen die daar aanwezig zijn. In het Integraal Huisvestingsplan van de gemeente staat dat in het collegeakkoord is opgenomen dat onderwijs niet los kan worden gezien van voor- en naschoolse opvang met name in de school. Daarnaast moet er een samenwerking tot stand worden gebracht tussen het onderwijs en jeugdbeleid. Daarbij gaat het met name om afstemming en samenhang. Tevens wordt in het collegeakkoord uitgesproken dat de gebouwen beter moeten worden benut. Veel (onderwijs)voorzieningen zijn nog geënt op het traditionele kostwinnersmodel dat voor het merendeel van de burgers geen werkelijkheid meer is. Uitgangspunten bij het nieuwe onderwijsbeleid richten zich op onder andere het realiseren van een brede school waarbij onderwijs, opvang en vrijetijdsbesteding passen bij de tendensen van de huidige maatschappij. De ontwikkeling van de brede school biedt ook mogelijkheden om de speel- en jongerenvoorzieningen die er binnen de gemeente zijn daar op af te stemmen. Immers de deelnemende kinderen zullen zeker wanneer zij de brede school bezoeken gebruik willen maken van de faciliteiten die daar aanwezig zijn waaronder de voorzieningen op de schoolpleinen. Deze dienen dan wel te voldoen aan de minimale normen en afgestemd te zijn op de behoeften. Hoe groot die behoefte is en waar de (on)mogelijkheden liggen met betrekking tot het openbaar gebruik van de schoolpleinen dient nader onderzocht te worden en zal dan ook als een aanbeveling worden opgenomen.

4 Kwaliteit

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is de kwantiteit van speel- en jongerenvoorzieningen aan de orde gekomen door middel van het analyseren van de vraag, het aanbod en de spreiding van deze voorzieningen.

Naast kwantiteit speelt ook de kwaliteit van de voorzieningen een belangrijke rol. Aan welke kwaliteitsvoorwaarden moet een speel- of jongerenvoorziening voldoen? Wat zijn de wettelijke kaders waarmee rekening gehouden moet worden bij het plaatsen en beheren van voorzieningen? En welk prijskaartje hangt hieraan? Op deze vragen hopen wij een antwoord te geven in de verschillende paragrafen van dit hoofdstuk: kwaliteitsvoorwaarden, juridisch kader en financiële consequenties.

4.2 Kwaliteitsvoorwaarden

Nadat is uitgezocht in welke wijken behoefte is aan speel- en jongerenvoorzieningen, kan vervolgens worden bekeken welke locaties in die wijken het meest geschikt zijn voor deze voorzieningen. Daarbij moet rekening gehouden worden met de volgende kwaliteitsvoorwaarden. Onderliggende informatie bij de totstandkoming van de kwaliteitsvoorwaarden kunt u vinden in bijlage 1.

Situering

Verkeersveiligheid: Speelplaatsen moeten zo min mogelijk langs drukke verkeersroutes gesitueerd worden. Als dit niet te voorkomen is, moet de speelplaats zo worden in gericht dat kinderen niet zomaar de straat op kunnen rennen.

Bereikbaarheid: Jonge kinderen (0-6 jaar) spelen binnen een cirkel van 100 meter vanaf hun huis. Schoolkinderen (6-12 jaar) gaan verder van huis (300-400 meter), maar spelen ook het liefst dicht bij huis. De weg naar de speelplaats zit vaak vol hindernissen. Speelplaatsen moeten ook bereikbaar zijn voor kinderen met een geestelijke en/of lichamelijke beperking.

Integratie: Speelruimte langs veel gebruikte routes, bijvoorbeeld naar school, wordt vaker en beter gebruikt dan afgelegen speelruimte. Ook is daar beter toezicht door volwassenen mogelijk.

Spreiding: In een woonwijk moeten de speelvoorzieningen evenwichtig verspreid zijn en variatie bieden voor de verschillende leeftijdsgroepen.

Zichtbaarheid: Ouders willen graag een oogje in het zeil houden op de speelplaats en kleine kinderen willen ook graag hun ouders kunnen zien. Oudere kinderen willen graag gezien worden door andere kinderen.

Veiligheid

Water: Water op of in de omgeving van een speelplek kan gevaarlijk zijn. Een alternatief kan zijn "veilig" water te realiseren op de speelplek. Hierbij moet onder andere rekening gehouden worden met situering, duidelijkheid, waterdiepte, bodemverloop/profiel, beplanting.

Groenvoorzieningen: Veel planten zijn giftig en daarom ongeschikt voor plaatsing in de buurt van een speelvoorziening.

Constructies: De wettelijke normen voor onderhoud van speelplaatsen zullen in de volgende paragraaf besproken worden. Aandachtspunten zijn o.a. plaatsing, hoogte-valondergrond, fundering en beknellinggevaar.

Onderhoud: Slecht onderhouden of kapotte speeltoestellen kunnen gevaarlijk zijn. Daarom moet een speelplek goed beheerd en onderhouden worden.

Risico: Natuurlijk moet gezorgd worden voor een veilige speelplaats, maar het is niet de bedoeling dat speelplezier ten koste gaat van verregaande veiligheidsmaatregelen. Spelen en een zekere mate van risico zijn inherent aan elkaar.

Geborgenheid

Herkenbaarheid: Een speelvoorziening moet herkenbaar zijn als speelplek en duidelijk afgebakend zijn.

Beschutting: Een speelruimte met voldoende bescherming tegen wind, regen, zon en koude vergroot het gevoel van geborgenheid.

Intimiteit: Voor kleinere kinderen is een kleine speelplaats beter te overzien.

Speelmogelijkheden

Variatie: De speelruimte moet zo ingericht zijn, dat er verschillende spelvormen mogelijk zijn.

Veranderbaarheid: Er moet de mogelijkheid bestaan om onderdelen van de omgeving te bewegen en een andere vorm te geven.

Bruikbaarheid: Er moeten voorzieningen aanwezig zijn die bruikbaar zijn voor kinderen met een geestelijke en/of lichamelijke beperking.

Inzichtelijkheid: Een inzichtelijke constructie is leerzaam en bevordert de veiligheid en bespeelbaarheid.

Betrokkenheid

Inspraak: Inspraak bevordert de betrokkenheid bij de totstandkoming van een voorziening.

Toezicht: Wanneer omwonenden zich betrokken voelen bij de speelruimte, is er vanzelf een zeker toezicht op de kinderen die er spelen.

Tolerantie: Van de omwonenden van een speel- en jongerenvoorziening wordt een zekere tolerantie verwacht voor (geluid)overlast.

Samenspel: Een op samenspel gericht speeltoestel of speelsituatie bevordert de integratie tussen kinderen van verschillende afkomst en tussen kinderen met en zonder geestelijke en/of lichamelijke beperking.

4.3 Kwaliteit in Heiloo

Wat is het gewenste kwaliteitsniveau van speel- en jongerenvoorzieningen in Heiloo? Om dit te bepalen wordt aansluiting gezocht bij het niveau van andere voorzieningen. Heiloo heeft over het algemeen een hoog voorzieningenniveau, de gemeente heeft daarom een aantrekkelijk imago. Het niveau van speel- en jongerenvoorzieningen kan hier niet voor onder doen. Het Heilooër kwaliteitsniveau voor speel- en jongerenvoorzieningen wordt bereikt, deels door te voldoen aan wet- en regelgeving, deels door te voorzien in de behoefte en deels door het bieden van voldoende uitdaging en variatie voor de verschillende leeftijdsgroepen. Om dit kwaliteitsniveau te bereiken, dient bij het beheer en de aanleg van speel- en jongerenvoorzieningen gekeken te worden naar de kwaliteitsvoorwaarden zoals deze aan het begin van dit hoofdstuk zijn beschreven.

4.4 Juridisch kader

4.4.1 Besluit Veiligheid van Attractie- en speeltoestellen

Op 26 maart 1997 is het Besluit Veiligheid van Attractie- en Speeltoestellen (hierna: Attractiebesluit) in werking getreden. In artikel 1 onder c wordt een speeltoestel als volgt omschreven: "een inrichting bestemd voor vermaak of ontspanning, waarbij uitsluitend van zwaartekracht of fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt". Het Attractiebesluit omvat de gehele levensduur van speeltoestellen en stelt eisen aan fabrikant, leverancier en beheerder.

De producent is verantwoordelijk voor de veiligheid van het toestel zelf en de beheerder voor het onderhoud van het toestel. De eisen in het Attractiebesluit zijn algemeen: een speeltoestel of speelvoorziening moet veilig zijn.

De producent is er verantwoordelijk voor dat nieuwe toestellen een gebruiksaanwijzing en veiligheidskeurmerk hebben. De verantwoordelijkheid van de beheerder wordt in artikel 15 van het besluit als volgt omschreven: “Degene die een attractie- of speeltoestel voorhanden heeft, zorgt ervoor dat deze zodanig is geïnstalleerd, gemonteerd en zodanig is beproefd, dat er bij gebruik geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen bestaat”. Dit betekent dat de voorschriften van de leverancier met betrekking tot installatie, gebruik en onderhoud zullen moeten worden opgevolgd. Een hulpmiddel hierbij is het verplicht bijhouden van een logboek per speeltoestel. Hiermee kan de beheerder aantonen dat inspectie en onderhoud regelmatig worden uitgevoerd. De Voedsel- en Warenautoriteit van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit controleert door middel van steekproeven in hoeverre beheerders zich houden aan de richtlijnen uit het Attractiebesluit.

Veiligheidsniveau

In het Attractiebesluit wordt het veiligheidsniveau waaraan speeltoestellen moeten voldoen abstract omschreven. De normen EN 1176 en 1177 en algemene richtlijnen uit het Handboek Veiligheid van Speelgelegenheden zijn van belang voor de beheerder voor wat betreft installatie, inspectie en onderhoud. Zij bieden echter alleen een toetsingskader. Voldoen aan de normen houdt geen vrijwaring van aansprakelijkheid in.

4.4.2 Aansprakelijkheid

Aansprakelijkheid is geregeld in het Burgerlijk Wetboek. Consumenten kunnen de fabrikant aansprakelijk stellen voor schade die het gevolg is van een gebrek aan een speeltoestel of verkeerde of onvolledige plaatsing- en onderhoudsvoorschriften (productaansprakelijkheid). Ook kan schade ontstaan doordat het speeltoestel onveilig is geïnstalleerd. De installateur kan dan aansprakelijk worden bevonden op grond van wanprestatie. Als er sprake is van schade als gevolg van onvoldoende veiligheidsonderhoud, kan de gemeente of eventueel de onderhoudsaannemer aansprakelijk gesteld worden op grond van onrechtmatige daad, wanprestatie of gebrekkige zaak. De beste manier om je als beheerder van speeltoestellen te beschermen tegen aansprakelijkheidsstelling is door te zorgen dat de speeltoestellen veilig zijn, waarbij nauw wordt aangesloten bij de bepalingen uit het Attractiebesluit en het Handboek Veiligheid van Speelvoorzieningen.

4.4.3 Woningwet en Bouwbesluit

Een speeltoestel valt onder een “bouwwerk, geen gebouw zijnde”. Volgens artikel 2, lid 3 en 4 van de Woningwet moeten deze bouwwerken voldoen aan de eisen uit het Bouwbesluit. In het bouwbesluit staan voorschriften m.b.t. constructieve veiligheid, de gebruiksveiligheid en brandveiligheid.

Besluit bouwvergunningvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken (BBLB)

Art. 43 lid 1 onder c van de Woningwet geeft aan dat geen bouwvergunning is vereist voor bouwwerkzaamheden, die in een algemene maatregel van bestuur zijn aangemerkt als van beperkte betekenis. Deze AMvB is het Besluit bouwvergunningvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken (BBLB). In artikel 3 lid 2 onder a van dit besluit worden genoemd speeltoestellen met een maximale hoogte van 3 meter. Speeltoestellen die hoger zijn, zijn regulier bouwvergunningplichtig. Andere voorzieningen bij een speeltuin zoals het verharderen van openbaar groen of het plaatsen van een hek kan ook bouwvergunningplichtig zijn. Jongeren hangplekken (JOPs): de constructies voor JOPs vallen niet onder de omschrijving van speeltoestellen en zullen in veel gevallen regulier bouwvergunningplichtig zijn.

4.4.4 Bestemmingsplan

Voor ontwikkeling van nieuwe speel- of jongerenvoorzieningen is het van belang na te gaan of dit past binnen het bestemmingsplan. Indien nodig kan de mogelijkheid worden onderzocht worden voor het voeren van een planologische procedure.

In nieuwe bestemmingsplannen in Heiloo vormen speelvoorzieningen een onderdeel van de bestemming groen.

JOPs vallen hier niet onder, hiervoor zal daarom een bijzondere procedure gevolgd moeten worden ex artikel 19 lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, waarbij een voldoende ruimtelijke onderbouwing gegeven moet worden. Een helder beleid voor jongerenvoorzieningen geeft een goede onderlegger voor deze ontwikkelingen. In de planologische procedure krijgt een ieder twee keer de gelegenheid zijn mening over de plannen te geven (inspraakreacties en zienswijzen) De gemeente Heiloo heeft ervoor gekozen de bestaande hangplekken niet als officiële jongerenhangplekken aan te wijzen of in te richten, maar deze te gedogen.

4.5 Financiële consequenties

De gemeente Heiloo trekt jaarlijks € 28.000,- uit voor het onderhoud van alle speelvoorzieningen. Sinds de eis vanuit het Attractiebesluit om de ondergronden van speelplaatsen aan te passen, is er tot 2009 een jaarlijks budget van € 50.000,- extra voor vervanging van de ondergronden en bestaande speeltoestellen gereserveerd. Ondergronden die voldoen aan het attractiebesluit blijken namelijk kostbare investeringen te zijn. De gemeente Heiloo kiest veelal voor de meest duurzame oplossing, namelijk kunstgras. Kunstgras gaat zeker 10 jaar mee, en vergt weinig onderhoud.. Het aanleggen van kunstgras kost gemiddeld voor een kleine speelplaats € 20.000,- en voor een grote € 40.000,- (of € 100,- per m²) In 2007 zullen met de aanpassing van twee speelterreinen alle ondergronden voldoen aan de eisen uit het attractiebesluit. Met de budgetten voor 2008 en 2009 zullen op een aantal speelterreinen speeltoestellen worden vervangen.

Voor de aanleg van nieuwe speelplaatsen is geen budget gereserveerd. We zien dat bij een herprofilering van een buurt een eventuele nieuwe speelplaats in de exploitatiekosten kan worden meegenomen. Ook bij het bouwen van de nieuwe wijken, zoals in de Zuiderloo en de Zandzoom, zullen de aan te leggen speelplaatsen en speelvoorzieningen bekostigd worden uit de exploitatie van de nieuwbouwwijk.

Voor de aanleg van extra speelplaatsen in bestaande buurten moet echter gezocht worden naar andere middelen en blijkt afhankelijk van de prioriteitstelling van het college. Uit de analyse van vraag en aanbod blijkt dat in een aantal wijken behoefte is aan extra speelvoorzieningen maar dat in andere wijken juist het aanbod de vraag overstijgt. Om op een zorgvuldige wijze, zowel financieel als duurzaam, te handelen moet worden bezien of de speeltoestellen in de wijken waar het aanbod de vraag overstijgt voor hergebruik geschikt zijn in de wijken waar juist behoefte is aan extra speelvoorzieningen. De locaties die door (tijdelijke) opheffing van de functie als speelterrein vrij komen worden ingericht als openbaar groen. Zodra in de toekomst weer behoefte is aan een speelterrein kan het openbare groen weer worden omgevormd naar speelterrein.

Op basis van de analyse van vraag en aanbod en de inbreng van de Denktank is een activiteitenprogramma opgesteld voor de komende jaren en is een inschatting gemaakt van de investeringen die hiermee samenhangen.

Het activiteitenprogramma is als bijlage 2 toegevoegd.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Het bestaande niveau van de speel- en jongerenvoorzieningen in Heiloo heeft sterke en minder sterke kanten; sterk omdat doorgaans bij het herinrichten van speelplaatsen omwonenden worden geraadpleegd, waardoor het draagvlak veelal wordt vergroot. De huidige aanpak voor jongerenontmoetingsplekken voorziet in de behoefte en succesvol is gebleken. De minder sterke kanten vormen voor de gemeente Heiloo uitdagingen om zowel de kwaliteit als de kwantiteit.

op een hoger niveau te brengen.

De conclusie in relatie tot de kwantiteit is als volgt:

- De speel- en jongerenvoorzieningen sluiten niet aan op demografische ontwikkelingen en veranderende behoefte van de doelgroepen.
- Enkele wijken behoeven nadere aandacht omdat het aanbod en spreiding van de voorzieningen niet aansluit bij de demografische gegevens van deze wijken.
- Naar de mogelijkheden voor speelvoorzieningen op schoolpleinen is tot op heden geen onderzoek verricht.

De conclusie in relatie tot de kwaliteit is als volgt:

- Het door Heiloo nagestreefde kwaliteitsniveau wordt niet altijd gehaald, met name ten aanzien van de veiligheid. Dit blijkt uit het onderzoek van de Keuringsdienst van Waren. Daarbij werd na controle van een aantal speelplaatsen een relatief groot aantal gebreken geconstateerd. De uitkomst van de controle bleek niet alarmerend. De gebreken zijn inmiddels verholpen.
- Het beschikbare budget is niet toereikend voor het aanleggen van nieuwe speelplaatsen en vervangen van speeltoestellen.

5.2 Aanbevelingen

De bovengenoemde conclusies vertalen zich in onderstaande aanbevelingen:

- Om in de toekomst in de behoefte aan speelvoorzieningen te kunnen voorzien en in te blijven spelen op demografische ontwikkelingen, is het nodig onderzoek te doen naar het gebruik van speelvoorzieningen.
- Een aantal wijken behoeft aandacht met betrekking tot de kwantiteit. Daarbij hebben een aantal wijken prioriteit, zoals de wijk Heiloo Noord-West waar verspreid over de wijk nog speelvoorzieningen dienen te worden gecreëerd. De speelvoorzieningen in de wijk Heiloo West behoeven een betere spreiding. In de wijken Stationsomgeving en Plan Zuid zijn nog extra speelvoorzieningen nodig. Bij het realiseren van de nieuwbouwwijken Zuiderloo en Zandzoom moet rekening worden gehouden met voldoende aanbod van speelvoorzieningen. Voor de wijk Ypesteijn geldt dat met name gekeken moet worden naar toereikende voorzieningen voor jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Voor verbetering van de kwantiteit dient een prioriteitenplanning gemaakt te worden.
- Met betrekking tot het onderhoud en de herinrichting van de speel- en jongerenvoorzieningen is het aan te bevelen een meerjarenplanning te maken en deze bestuurlijk vast te laten stellen.
- In de organisatie van de gemeente Heiloo dient een centraal punt aangewezen te worden van waaruit het speel- en jongerenbeleid kan worden gecoördineerd.
- De behoeftevoorzieningen van de groep jeugdigen van 12 tot 18 jaar nader onderzoeken zodat op de wensen en behoefte van deze groep (nog beter) wordt aangesloten. Het is van groot belang dat de doelgroep wordt betrokken bij de inrichting van de voorziening.

- De plaatsen waar jongeren ongestoord mogen samenkomen als zodanig aan te wijzen en in te richten.
- Voor de plaatsen waar het niet wenselijk is dat ontmoetingsplekken ontstaan, wordt aanbevolen deze plaatsen specifiek aan te wijzen, zoals winkelcentra, het station, portieken en bushaltes. Hiervoor wordt aanbevolen om in de Algemeen Plaatselijk Verordening een artikel op te nemen waarin de basis wordt gelegd voor een aanwijzingsbesluit. Hierdoor kan gemakkelijker handhavend worden opgetreden door de politie.
- De mogelijkheden met betrekking tot openbaar gebruik van schoolpleinen dienen nader onderzocht te worden. Hiervoor is overleg met de schoolbesturen onontbeerlijk. Veiligheid en beheer zijn onderwerpen die hierbij zeker aan de orde dienen te komen.
- Om op het Heilooër niveau te komen dient aandacht besteed te worden aan de kwaliteitsvoorwaarden, zoals genoemd in hoofdstuk 4. Deze kwaliteitsvoorwaarden kunnen als een checklist worden gebruikt voor de nieuw aan te leggen speelplaatsen.
- Het onderhoudsbudget van € 28.000,= kan als een jaarlijks terugkomend budget als voldoende worden beschouwd voor een goed beheer. In het meerjarenperspectief van de begroting staat het extra budget voor het vervangen van ondergronden en speeltoestellen van € 50.000,= tot 2009 gereserveerd. In 2007 zullen alle ondergronden van de speelplaatsen zijn vervangen. En wordt hiermee voldaan aan het Attractiebesluit. Verder dient om aan de vraag te kunnen blijven voldoen er een jaarlijks een extra budget te worden gereserveerd voor het aanleggen van nieuwe speelplaatsen in bestaande buurten en het vervangen van speeltoestellen.
- Extra aandacht verdient de communicatie tussen de verschillende actoren bij de aanleg of herinrichting van speelvoorzieningen. Niet alleen omwonenden, maar ook de wijkraden, de ouders, de jongeren en de scholen moeten actief benaderd worden om betrokkenheid op maat te kunnen leveren. De inzet van de ambulante jeugdwerker kan hierbij een belangrijke rol spelen. Belangrijk is om dit tijdig in het proces op te nemen.
- Een integrale aanpak in de uitvoering van dit beleid in samenwerking met de afdeling Welzijn is zeker aan te bevelen
- Tenslotte wordt aanbevolen het beleid over vijf jaar te evalueren.

Literatuur

Externe documenten:

- Elementplan Speel- en jongerenvoorzieningen gemeente Breda, 2003
- Handboek Veiligheid van Speelgelegenheden
- Handboek Wet voorzieningen gehandicapten
- Platform voor duurzaam verkeer: Op weg naar leefbare wijken en Woonomgeving en verkeersruimte, CROW 1998
- Rapport Jeugd- en Spel, kengetallen, wetenschappelijke waarnemingen in binnen- en buitenland door Landelijk centrum voor gebouwen, speelruimte en expressie voor de jeugd (LANS), 2002
- Rapport speelruimte gemeente Gorinchem, 2001

Interne documenten:

- Gemeente Heiloo; Samen werken aan veiligheid en leefbaarheid
Integraal Huisvestingsplan (IHP)
Bestemmingsplan

Online research:

- www.nuso.nl
- www.batutrecht.nl
- www.wetten.nl
- www.overheid.nl
- www.handicap.nl
- www.cbs.nl
- www.crow.nl

Lijst met afkortingen

BBLB	Besluit bouwvergunningvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken
BOR	afdeling Beheer Openbare Ruimte
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek.
JOP	Jongeren hangplekken
IB	Ingenieursbureau
KvW	Keuringdienst van Waren
VWA	Voedsel en Warenautoriteit

Bijlage 1: Uitgangspunten uitgewerkt:

Speelruimte naar behoefte

Jongens blijken vaker buiten te spelen dan meisjes en daarbij ook een grotere actieradius te hebben dan meisjes. Jongens zijn voornamelijk actief met stoeien, meisjes met praten, rondkijken en regelspelletjes. Zij zijn daarbij meer doelbewust bezig. Kinderen gebruiken alle ruimten in de woonomgeving om te spelen, zoals stoepen, voetpaden, straten, parkeerplaatsen, grasveldjes, waterpartijen, enz. Hierbij gaat wel de voorkeur uit naar die plaatsen waar iets te beleven valt. Op deze plaatsen komen vaak meerdere kinderen samen, kan er gebruik worden gemaakt van natuurlijke elementen, is er een voor hen aantrekkelijke dosis gevaar en spanning aanwezig, waarbij zij zich toch veilig en beschermt kunnen voelen. Een speelplaats is zo'n plek en vaak ook een startpunt van spel met elkaar. Binnen de gemeente Heiloo kunnen de aanwezige speel- en jongerenvoorzieningen worden ondergebracht in verschillende soorten voorzieningen zoals in hoofdstuk 3 beschreven. Speelruimte dient optimaal geïntegreerd te zijn in de woonomgeving waardoor voor kinderen deze ruimte als meest ideaal wordt ervaren. Beleid dat hieraan voldoet heeft tot gevolg dat speelruimte vooraf wordt gepland en niet gerealiseerd wordt op restruimten achteraf.

Leeftijd

Leeftijd speelt een belangrijke rol bij het gebruik en de beleving van de woonomgeving.

- 0-6 jarigen:

Kinderen onder de 6 jaar spelen vaak nog binnen of in de directe omgeving van de woonomgeving. Deze groep vermaakt zich het meest met constructie- en fantasiespelen

- 6-12 jarigen:

Kinderen tussen 6 en 12 jaar blijken de meest intensieve gebruikers te zijn van de woonomgeving, waarbij zij vooral actief zijn met tal van bewegingsactiviteiten.

- 12-18 jarigen:

De groep vanaf 12 jaar blijkt al zelfstandig grote gebieden te doorkruisen. Zij kunnen daardoor ook gebruik maken van verder weg gelegen voorzieningen zoals een zwembad of sportvoorziening. Naarmate zij ouder worden wordt het buitenspelen minder aantrekkelijk. Bij het ouder worden is er een grotere behoefte aan het elkaar ontmoeten.

Buiten versus binnenspelen

De mogelijkheden om in de eigen woning te spelen zijn de afgelopen 25 jaar geweldig toegenomen. Door de kleinere gezinsomvang wonen er minder mensen in huis en is er meer ruimte per kind. Heel wat kinderen in Nederland hebben tegenwoordig een eigen kamer, die ze niet met een broer of zus hoeven te delen. Het aanbod aan leuk en leerzaam speelgoed is nog nooit zo groot geweest als nu. Het aanbod aan verstrooiing via de televisie, videotheek en computerspelletjes is eveneens groot. Daarnaast is er ook sprake van een rijker en meer toegankelijk aanbod van naschoolse activiteiten (muziekschool, sport, etc.). Een belangrijk aspect is dat ouders hun kinderen binnen veiliger weten dan in de "onveilige" buitenwereld.

Is het belang van de openbare buitenruimte voor de jeugd daarom verwaarloosbaar klein geworden? Nee, dat is niet het geval. Juist in de huidige tijd met werkende ouders, naschoolse opvang en de brede computermogelijkheden voor spel, wordt het buitenspelen belangrijker. De openbare buitenruimte biedt een grote schakering aan mogelijkheden en verrassingen in ruimte en tijd. Onverwachte ontmoetingen of gebeurtenissen terwijl je wacht, kijkt of kletst. Bewegingsmogelijkheden als skaten, fietsen, balspel of rennen. Spellen als verstopperij, tikkertje of hutten bouwen.

Voor veel kinderen is buitenspelen iets waarvan je van tevoren niet weet wat je gaat doen. Het is iets waar je wel van ziet wat er gebeurt, je doet je jas aan, je roept nog even naar binnen: "...ik ga buitenspelen!". Vijf minuten later kom je terug om een bal of je skates, omdat iemand op straat zegt: "zullen we gaan...". Het onverwachte, onbestemde en afwisselende van buitenspelen maken het zo leuk en aantrekkelijk. Spelen in speeltuinen biedt vooral voor de jongere kinderen uitgebreide mogelijkheden. Voorzieningen zijn er op elkaar afgestemd, soms wordt er gewerkt met speciale programma's, waardoor kinderen alle ruimte krijgen om al spelenderwijs zichzelf te ontwikkelen. Vaak is er, al dan niet op vrijwillige basis, leiding aanwezig waardoor er toezicht uitgeoefend kan worden en kinderen zich daar veilig kunnen voelen.

Ruimte voor jongeren

Nadat kinderen de basisschool hebben verlaten veranderen zij in twee a drie jaren in pubers. Pubers hebben een geheel andere behoefte aan buiten recreëren dan de jongere kinderen. Zij hebben geen behoefte meer aan verstoppertje spelen, maar trekken liever met een groepje soortgenoten naar de sportvereniging of gaan met vrienden of vriendinnen de buitenruimte verkennen. Het sociale treedt meer op de voorgrond en ook op sportief gebied laten zij zich meer gelden. Het relatief rustige leventje van jonge kinderen verandert voor deze groep tieners in een leven dat gevuld wordt met naar school gaan, huiswerk maken, sport en andere activiteiten, uitgaan en rondhangen. In de wijze van gebruik van de openbare ruimte door jongeren kan een globale tweedeling aangebracht worden: het ongeorganiseerd sporten of .elkaar ontmoeten.

Ongeorganiseerd sporten

Een kleine groep jongeren besteedt een groot deel van zijn vrije tijd aan het onder knie krijgen van/plezier hebben in een bepaalde vorm van sportieve recreatie. Van oudsher is (straat)voetbal populair. De laatste jaren zie je steeds vaker basketballers, inlineskaters en skateboarders. Deze groep is over het algemeen heel gemotiveerd en heeft een groot saamhorigheidsgevoel. Zij maken soms over behoorlijke afstanden afspraken met elkaar en leeftijdsverschillen worden makkelijk overbrugd. Binnen het jongerenwerk staat deze groep bekend als relatief makkelijk. Ze zijn goed aanspreekbaar op verantwoordelijkheden en doen vaak snel mee in de organisatie. Bekend is dat skaters naast hun sport ook vaak deelnemen aan culturele expressie van hun groep (eigen muziek en graffiti). Vaak wordt gedacht dat je deze groep goed voorziet met een trapveld/ basketbalveld buiten het dorp of een skatebaan bij de verst gelegen sportvelden. Dat je sport niet alleen voor jezelf doet, maar ook om aan anderen (vaak de meisjes) te laten zien wat je kunt en durft, wordt dan voor het gemak vergeten. Ook voor deze groep geldt: "zien en gezien worden". Bij de planning en locatiekeuze moet daar ook rekening mee worden gehouden.

Ontmoeten

De openbare ruimte is voor veel jongeren een belangrijke locatie om elkaar te ontmoeten. Rondhangen is voor jongeren een leuke en populaire bezigheid. Dat blijkt uit verschillende onderzoeken: openbare pleinen en straten zijn voor vele jongeren dé favoriete plaats om de vrije tijd door te brengen. Rondhangen scherpt de sociale vaardigheden, creëert een eigen leefwereld, kortom, speelt een rol in het opvoedingsproces. Tegelijkertijd wordt het rondhanggedrag van jongeren soms ook als een bron van overlast ervaren: vuilnis, lawaai, vandalisme ... zijn vaak gehoorde klachten. Rondhangende jongeren roepen vaak ook 'onveiligheidsgevoelens' op bij voorbijgangers, al is het niet altijd duidelijk in hoeverre dit gebaseerd is op daadwerkelijke feiten of een verregaande intolerantie.

Tot op heden leidde dat maar al te vaak tot 'verjagen'. Bijvoorbeeld door het minimaliseren van de gebruikswaarde van een plek: weghalen van banken of het plaatsen van hekken. Dit zonder elders een alternatief te bieden. Na een poosje blijkt hetzelfde zich dan weer op een andere plaats voor te doen. Echter, 'rondhangen' is in feite een gegeven, waar je een positieve waarde aan moet toekennen.

Speelruimte voor kinderen met een lichamelijke en / of geestelijke beperking

De nota zoals deze nu voor u ligt gaat uit van een aanbod van speel- en jongerenvoorzieningen waarin ook ruimte is voor het kinderen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking. Juist voor deze groep kinderen is het belangrijk dat zij in een woonomgeving gewoon met andere kinderen kunnen samenspelen. Kan dit worden gerealiseerd, dan draagt het spelen met andere kinderen er aan bij dat deze groep op een zo volwaardig mogelijke manier kan meedoen in de samenleving.

Het ingaan op alle verschillende handicaps valt buiten het bestek van deze nota. In de praktijk dient echter de nadruk gelegd te worden op het kind met een motorische beperking, met of zonder hulpmiddelen zoals een rolstoel, krukken, enz. De speelvoorzieningen die gepland worden moeten voor alle kinderen toegankelijk zijn.

In Nederland wordt in het algemeen "Geboden Toegang", het "Handboek voor het toegankelijk en bruikbaar ontwerpen voor gehandicapte mensen" als leidraad gehanteerd. Bij de daarin geformuleerde uitgangspunten kan goed aangesloten worden. Voornamelijk toegangen, de breedte van paden en hoogteverschillen verdienen in dit opzicht extra aandacht om de toegankelijkheid voor het kind met een lichamelijke en/of geestelijke beperking te waarborgen

Speelruimte en veiligheid

Kinderen zijn zeer inventief bij hun spel. Dat hierbij gevaarlijke situaties kunnen optreden is eerder te wijten aan een verkeerde speelruimteplanning door volwassenen dan aan de kinderen zelf. Als risico's herkenbaar en in te schatten zijn voor kinderen zullen ze er behoedzaam mee omgaan. Letsel dat door deze "speelrisico's" kan worden opgelopen mag geen blijvende gevolgen hebben.

Ter voorkoming van letselschade is door de overheid het Attractiebesluit vastgesteld. Aan de bepalingen hierin opgenomen dienen de gemeenten te voldoen. Het beheer van de speelvoorzieningen uitvoeren conform het Attractiebesluit, geeft de beste garantie voor de veiligheid van de speelvoorzieningen en daardoor zo min mogelijk risico van aansprakelijkheid voor schade en letsel.

Verder moet er altijd van worden uitgegaan dat naast de technische veiligheidseisen het ook gaat om de betrokkenheid van volwassenen bij de speelvoorzieningen. Deze kan bestaan uit professioneel en vrijwillig toezicht.

De zorg voor veiligheid richt zich op diverse aspecten zoals weergegeven in het schema op de volgende pagina.

Speelruimte / voorzieningen en veiligheid						
	Speelruimten/voorziening en	Verkeer	Water	Groen	Constructies	Vandalisme/ hygiëne
Regelgeving	Attractiebesluit	Wegenverkeerswet	Geen wettelijke voorschriften	Geen wettelijke voorschriften	Attractiebesluit	Wetb.van strafvordering
	APV	Brochures CROW	Vastleggen in een waterplan	Vastleggen in groenbeleid	NEN-Normen	APV
	Wet RO					Burgerlijk wetboek
	Bestemmingsplan					
	Wettelijke Aansprakelijkheid					
	Burgerlijk wetboek					
	Geboden toegang					
Aandachtspunt	Letsel(schade)	Letsel(schade)	Letsel(schade)	Letsel(schade)	Letsel(schade)	Letsel(schade)
	Toezicht en of controle	Toezicht en of controle	Toezicht en of controle	Toezicht en of controle	Toezicht en of controle	Toezicht en controle
	Onderhoud	Onderhoud	Onderhoud	Onderhoud	Onderhoud	Onderhoud
	Zichtbaarheid	Zichtbaarheid	Zichtbaarheid	Zichtbaarheid	Zichtbaarheid	
	Herkenbaarheid	Verkeersvrije gebieden	Situering	Situering	Situering	
	Beschutting	Verkeerscirculatie	Duidelijke grenzen	Giftige planten	Valondergrond(hoogte)	
		Drukke wegen	Waterdiepte	Schadelijke planten	Fundering	
		Toegankelijkheid	Bodemverloop	Hoogte beplanting	Uitstekende delen	
			Beplanting		Beknellinggevaar	
			Spec.voorzieningen			
			Toegankelijkheid			

Verkeersveiligheid

Hierbij aandacht voor verkeersvrije gebieden, verkeerscirculatie, drukken wegen, oversteekplaatsen, in- en uitgangen van speelplaatsen ten opzichte van de voorzieningen. Uitgangspunten voor een verkeersveilige woonomgeving zijn ontwikkeld door Platform voor duurzaam stadsverkeer. In dit platform zijn vertegenwoordigd gemeenten, het ministerie van VROM en Verkeer en Waterstaat. Deze instantie ontwikkelt kennisproducten op het gebied van verkeersveiligheid in de woonomgeving. De gegeven adviezen voor verkeersveiligheidsmaatregelen kunnen aansluiten op de omgeving van de speel- en jongerenvoorzieningen. Hiervoor worden brochures uitgegeven door CROW, zoals "Op weg naar leefbare wijken" en "Woonomgeving en verkeersruimten". Naast de expertise van het platform kan gebruik worden gemaakt van de kennis van de ANWB.

Water in de omgeving

Kinderen spelen graag met water. Water, dat hoeft geen betoog, kan zeer gevaarlijk zijn. Bij de vormgeving van water in de woonomgeving zijn de volgende punten dan ook belangrijk:

Situering: De nabijheid van woningen of fiets-/voetgangersroutes vergroot de kans op informeel toezicht.

Duidelijkheid: Het water moet op afstand goed herkenbaar zijn voor jonge kinderen (denk aan ooghoogte!) Voor deze leeftijd zijn flauw verlopende oevers overzichtelijker dan steile of kademuren. Beplanting op de land- waterlijn kan het onderscheid tussen land en water versterken en het water onbereikbaar maken. Hoge beplanting kan er ook voor zorgen dat er onvoldoende zicht is op de waar beplanting overgaat in water en voor onveilige situaties zorgen.

Waterdiepte: Langs oevers zijn plasbermen nodig met een minimale breedte van 1,00 m en diepte van maximaal 0,20 m. De waterdiepte in het midden mag niet groter zijn dan 1,00 m tot 1,50 m. Diep water in de directe woonomgeving moet zoveel mogelijk vermeden worden.

Bodemverloop evt. met beschoeiing: Het beste is een glooiend verloop van droog naar nat. Indien een sterke beschoeiing nodig is, verdient het aanbeveling deze op enige afstand uit de land- waterlijn aan te brengen. Tussen oever en beschoeiing kan zo een interessant gebied ontstaan. Deze situatie is voor (jonge) kinderen heel aantrekkelijk terwijl de kans op fatale ongelukken kleiner wordt.

Speciale voorzieningen: Bij voorkeur worden speciale voorzieningen als een hek, door een goed ontwerp, met uitstekende punten vermeden. In bestaande situaties kan een (laag) hek noodzakelijk zijn. Muren of hoge dichte palissaden prikkelen juist de nieuwsgierigheid en nodigen uit tot er overheen klimmen. Wanneer een kind dan in het water valt, kan het er door de afscherming niet meer uitkomen.

Groenvoorzieningen

Naast "water-veilig" moet de speelplek ook "groen-veilig" gemaakt worden. Veel planten zijn schadelijk of erger nog giftig en daarom absoluut niet geschikt voor plaatsing in de buurt speelvoorzieningen. In een nog op te stellen nota groenvoorzieningen zal aandacht worden gegeven aan de beplanting in (de directe omgeving van) speelvoorzieningen.

Constructies

De constructie van speeltoestellen en van andere objecten is een punt waaraan aandacht moet worden geschonken. Nog te vaak komen handen of sjaals ergens tussen of blijven ergens aan vast zitten, wat ernstige gevolgen kan hebben.

Door een wijziging in de aansprakelijkheidswetgeving en de komst van Europese normen voor veiligheid van speelplaatsen (NEN-norm) is dit een belangrijk onderwerp geworden: de gemeente is voortaan (na de wetwijziging in 1992) aansprakelijk. Vooruitlopend op de NEN-norm kunnen de volgende aanwijzingen worden gegeven.

Plaatsing: Toestellen moeten zodanig bij elkaar worden geplaatst dat de speelzones elkaar niet overlappen (bijv. twee duikelrekken haaks op elkaar). Ten opzichte van de omgeving

mogen geen risico's ontstaan (bijv. uitloop glijbaan bij een fietspad). Hiervoor kan gezorgd worden door een valvrije ruimte op te nemen.

Hoogte valondergrond: Speelobjecten hoger dan 1,50 meter moeten een zachte ondergrond hebben. Op dit moment wordt kunstgras of houtsnippers gebruikt als een veilige ondergrond. Ook rubber tegels kunnen worden aangebracht onder een speeltoestel op steenachtige situaties. Je moet hierbij echter rekening houden met het feit dat kinderen hierdoor geprikkeld worden nóg gevaarlijker toeren uit te halen: toeren, die ook met een zachtere ondergrond risicovol zijn.

Fundering: Wanneer een speeltoestel is geplaatst in een betonvoet, is het wél de bedoeling dat deze voet diep in de grond verdwijnt.

Uitstekende delen: Bouten, spijkers of andere constructiedelen dienen verzonken aangebracht of afgedekt te zijn.

Beknellinggevaar: Bewegende delen en openingen in constructies moeten zo zijn uitgevoerd dat geen beknellinggevaar ontstaat door normaal gebruik (d.w.z. door kinderen).

Zichtbaarheid

Een belangrijke overweging bij het al dan niet buiten laten spelen van jonge kinderen is voor veel ouders de zichtbaarheid van de speelplek. Op zijn minst moet het kind door andere volwassenen gezien kunnen worden, het liefst vanuit de huiskamer. Men verwacht een natuurlijke mate van sociale controle. Kleine kinderen willen ook graag hun ouders zien. Oudere kinderen worden graag gezien door andere kinderen. Meestal is dat toch de voornaamste reden om buiten te willen spelen: het ontmoeten van andere kinderen.

Onderhoud, vandalisme en hygiëne:

Slecht onderhouden of kapotte speeltoestellen zijn gevaarlijk. Splinters, losse verbindingen of uitstekende spijkers kunnen aanzienlijk letsel veroorzaken. Daarom moet een speelplek goed beheerd en onderhouden worden. Tot dat onderhoud behoort ook het schoonhouden van de speelplaats. In ieder geval moeten glas en hondenpoep regelmatig verwijderd worden.

Overal waar geleefd wordt, dus ook op speelruimten, kan vandalisme voorkomen.

Vandalisme is niet geheel te voorkomen. Wel kan door het verhogen van toezicht en controle worden bereikt dat het vandalisme wordt teruggedrongen. Hierbij is een (semi)- formele taak weggelegd voor de politie, veiligheidspersoneel en wijkbeheerders en in het kader van de sociale controle door passanten, bewoners in de omgeving en bezoekers van de speelruimten. Bij het plannen en ontwikkelen van speelvoorzieningen kan hier rekening mee worden gehouden.

De gemeente dient er voor te zorgen dat de speelruimten goed worden onderhouden en dat daarop een regelmatige controle plaatsvindt. Immers slecht onderhouden en vervuilde plaatsen trekken meer vernielingen en vervuiling aan.

Geborgenheid

Naast veiligheid moet een speelvoorziening ook geborgenheid bieden. Kinderen moeten zich er thuis voelen. Er zijn verschillende manieren om dat te bereiken.

Herkenbaarheid: Het is belangrijk dat een speelvoorziening voor kinderen herkenbaar is als speelplek. De ruimte moet duidelijk afgebakend worden. Op de plek zelf moeten een consequente vormgeving en kleurkeuze bij de inrichting de herkenbaarheid verhogen. Oriëntatiepunten daarbij, als een grote of andere boom of een sloot of een ander "teken", zijn belangrijk.

Beschutting: Bij het realiseren van speelruimten moet rekening worden gehouden met beschutting voor verschillende weersomstandigheden. In het openbaar gebied zijn elementen als abri, afdak, pergola, huisje, speelhuisje etc. mogelijk.

Intimiteit: Jonge kinderen kunnen kleinschalige ruimtes beter overzien en dat stelt ze sneller op hun gemak. Schoolkinderen kennen de woonomgeving al vanuit een patroon: via hun loopje naar school of naar de winkel. Voor hen biedt een differentiatie in maat en schaal herkenbare speel mogelijkheden.

Inzichtelijkheid: De vormgeving van een speelvoorziening en de constructie van een speeltoestel kan de duidelijkheid voor kinderen vergroten van de mogelijkheden om te spelen, eventueel door kleur en materiaalgebruik. Met name geldt dat voor kleine kinderen en kinderen met een verstandelijke handicap. Niet alleen is een inzichtelijke constructie leerzaam, het bevordert ook de veiligheid en bespeelbaarheid.

Betrokkenheid

Er zijn verschillende vormen van betrokkenheid die alle noodzakelijk zijn voor de realisering van een goede speelvoorziening.

Inspraak: Allereerst denken we daarbij aan inspraak bij het tot stand komen van de voorziening. Wanneer ouders en kinderen de gelegenheid krijgen om mee te beslissen over de inrichting van de speelplek, neemt hun betrokkenheid toe.

Toezicht: Wanneer omwonenden zich betrokken voelen bij de speelruimte, is er vanzelf een zeker toezicht op de kinderen die er spelen. Je kunt ook verder gaan en met een aantal ouders afspreken bij toerbeurt een oogje in het zeil te houden. Zeker in het kader van vandalismebestrijding is het van belang dat er sociale controle is op speelplekken.

Tolerantie: Een speelvoorziening in de woonomgeving brengt een zekere mate van lawaai met zich mee. Dat is niet te voorkomen. Van de omwonenden van de speelvoorziening wordt daarom een zekere tolerantie gevraagd. Aan de andere kant mag men verwachten dat de "inrichters" van een speelplek wat geluiddempende maatregelen nemen, bijvoorbeeld door het aanbrengen van een brede groenstrook, of het plaatsen van een muur. Hierdoor ontstaat enige afstand tussen woningen en spelende kinderen. Zichtbaarheid blijft zeker voor jonge kinderen wel belangrijk. Bijzonder aandacht moet worden gevraagd voor kinderen met een geestelijke en/of lichamelijke beperking. Zijn ze welkom, mogen ze meespelen en gebruik maken van de voorzieningen. Kinderen moeten met elkaar kunnen samenspelen ongeacht hun ras, geloof of handicap. Daarvoor is een op dit samenspelen gericht ontwerp nodig. Dat wil zeggen een ontwerp van een speeltoestel of speelsituatie dat (zoveel mogelijk) zowel door kinderen met als zonder geestelijke en/of lichamelijke beperking bespeelbaar is.

Bijlage 2: activiteitenprogramma

2007

Uitbreiding speelvoorzieningen op basis van analyse vraag en aanbod

- Aanleg speelvoorziening (0 tot 12 jaar) in wijk Noord-West (omgeving Wildtlaan) €25.000
- Aanleg speelvoorziening (0 tot 12 jaar) in wijk Stationsomgeving (omgeving De Biender) €25.000

Totale investering €50.000

Overige activiteiten

- Overleg schoolbesturen over openbaarheid schoolpleinen

2008

Uitbreiding speelvoorzieningen op basis van analyse vraag en aanbod

- Aanleg speelvoorziening (0-6 jaar) in wijk West (omgeving Marienstein) €15.000
  - Opheffen overbodige speelvoorzieningen in wijk West €10.000
  - Aanleg jongerenontmoetingsplaats in Plan-Oost (Oostkanter) €5.000
  - Uitbreiding speelvoorziening (6 tot 12 jaar) wijk Noord-West (Spillaan) €15.000
- Totale investering €45.000

Overige activiteiten

- Aanleg speelterrein locatie Zuiderloo (exploitatie Zuiderloo)
- Aanleg speelterrein locatie Zeskant (exploitatie Zeskant)
- Aanleg speelterrein locatie Elba (exploitatie Elba)

2009

Uitbreiding speelvoorzieningen op basis van analyse vraag en aanbod

- Aanleg kunstgras trapveld Zuiderneg €35.000
  - Aanleg jongerenontmoetingsplaats Noorderneg €5.000
- Totale investering €40.000

Overige activiteiten

- Aanleg speelterrein locatie Maalwater (exploitatie Maalwater)
- Aanleg speelterrein locatie Zuiderloo (exploitatie Zuiderloo)

2010

Uitbreiding speelvoorzieningen op basis van analyse vraag en aanbod

- **Aanleg speelvoorziening (0 tot 12 jaar) Plan-Oost (Groot Barlaken) €40.000**

2011

Uitbreiding speelvoorzieningen op basis van analyse vraag en aanbod

- **Aanleg kunstgras trapveld Plan-Oost €35.000**